

Tárgyalások az egyetem felépítéséről.

(A Szeged tudósítójától.) Megírta a Szeged, hogy a polgármester a hétfői tanácsülésen szóvalta az egyetem állandó elhelyezésének kérdését és elmondotta, hogy fölkérésére gróf Teleki Pál vállalkozott arra, hogy ezt a rendkívül fontos ügyet szorgalmazza a kormány előtt. A tanács tudomásul vette a polgármester kijelentését, csupán az új egyetemi épületek helyének kijelölése körül támadt nagyobb vita. A polgármester az ujszegedi népkertet, vagy a Stefániát tartja legalkalmasabbnak erre a célra, a tanács néhány tagjának pedig az az álláspontja, hogy a város kisszámú parkjaiból nem dőlözhet fel egyet sem az egyetemért, mert akad a város belterületén más, megfelelő telek is erre a célra.

A polgármester péntek déle szűkebbkörű értekezletet hívott össze a városháza tanácstermébe, amelyen megjelent dr. Veszprémy Dezső rektor vezetésével az egyetem tanácsa, számos egyetemi tanár, husz-huszonöt városatyja és a városi tanács minden tagja. Az értekezleten a polgármester elnökölt, aki részletesen ismertette az egyetem állandó jellegű elhelyezésének kérdését, elmondotta, hogy az egyetem jelenlegi elhelyezése nem elégíti ki a követelményeket, az intézetek szűk kereteik között nem fejthetnek ki megfelelő működést, tehát elsőrendű közérdek követeli a kérdés sürgős megoldását. Hivatkozott arra, hogy a debreceni egyetem építkezéseire hetvenmilliót költött az állam, az egyenlő elbírás elve alapján tehát teljesen jogosult a szegedi egyetem állandó jellegének fokozatos biztosítására vonatkozó kívánság. A város nincsen olyan anyagi helyzetben, hogy a saját erejéből építse fel az egyetemet, de erejéhez mérten szívesen hozzájárul a költségekhez. Elsősorban teljesen ingyen felajánlja a nagyarányú építkezéshez szükséges területet, még pedig ott, ahol azt a legalkalmasabbnak fogják találni. Felajánl a város ötszáz ezer darab ingyen téglát, amelynek az értéke körülbelül százötvenmillió korona, ezenkívül a városi téglagyár teljesítő képességének arányában a napiáraknál bizonyos százalékkal olcsóbban vállalkozik a téglaszállításra. Végül felajánlja a város ötszáz hold bér-földjének jövedelmét tíz éven keresztül, ami csak egy mázsa buza átlagbér mellett is a mai viszonyok között körülbelül ötszázmillió koronának felel meg. A város egyetlen feltétele az, hogy az építkezést már a jövő év tavaszán kezdjék meg.

A polgármester általános tetszéssel fogadott

bejelentései után dr. Veszprémy Dezső rektor szólalt fel és kijelentette, hogy az egyetem vitális érdeke kívánja a tervek gyors megvalósítását és az összes egyetemi intézetek egy csoportban való végleges jellegű elhelyezését.

Wimmer Fülöp szintén helyesli az egyetem állandó jellegű elhelyezésének a tervét, de kijelenti, hogy az ujszegedi népkertet erre a célra feldolgozni nem szabad, mert ugyanis kevés olyan hely van a városban, ahol felüldülhet kissé az örök portól eltikkadt lakosság. Véleménye szerint az egyetem számára megfelelne a Gedő kert melletti szabad terület is, sőt a Mars-tér is, hiszen más városok egyetemei sincsenek a város szívében. A városfejlesztés érdeke pedig egyenesen úgy kívánja, hogy olyan helyen épüljön fel ez az épületcsoport, ahol a környéknek nincs városi jellege, mert az egyetem odahelyezése feltétlenül hatalmas fejlődést von maga után. Eddig ugyanis az volt a panasz, hogy elhibázott Szeged városfejlesztési politikája, mert mindent csak a belváros kap, a külső városrészek pedig a mostohagyermek szerepét töltik be.

Ezután Biedl Samu szólalt fel. Szerinte a polgármester beszédének tartalma nem volt elég „erős” a kérdés fontosságához arányítva. A felajánlott városi hozzájárulást kevesli. A kérdésnek erős lökést csak nagyobb áldozatkészség adhat és csak akkor számíthat a város a kormány támogatására, ha bőkezűségről tesz tanubizonyságot.

Dr. Kovács József volt a következő felszólaló, aki a mai időket nem tartja alkalmasnak ilyen nagyarányú tervek megvalósítására. Dr. Tóth Károly egyetemi tanár a tervet helyesnek, sürgős megvalósítását pedig szükségesnek tartja. Rámutatott arra, hogy az egyetemnek Szegeden, mint az Alföld gócpontján van a legjobb helye, itt nemzeti és kulturális színt terjeszt, tehát fontos állami érdek, hogy állandó jellegű biztosítsák.

Dr. Menyhárt Gáspár egyetemi tanár hasonló értelemben szólalt fel, majd a polgármester összegezve az elhangzottakat, kijelentette, hogy osztja Biedl Samu felfogását. A városnak valóban nagyobb áldozatot kell hoznia és nem kételkedik benne, hogy a közgyűlés az ötszáz hold föld jövedelmét nem tíz, hanem husz évre engedi át az egyetemnek.

A kérdéssel a tanács kedden, a közgyűlést előkészítő tanácsülésen foglalkozik, részletes javaslatot készít és azt a szerdai közgyűlés elé terjeszti.

Angol-amerikai jegyzékváltás új jóvátételi konferenciáról

Az angol hivatalos szikratávíró szolgálat jelentí: Britannia és az Egyesült Államok kormányai jegyzéket váltottak abban a kérdésben, vajjon részt venne-e Amerika egy olyan értekezleten, amelyet a jóvátételi probléma megoldási módjainak tanulmányozására hívnak egybe. A jegyzéket most tették közzé. Curzon lord Washingtonba küldött távirata a következőket mondja:

„Az amerikai kormány bizonyára tudomást szerzett már arról a rendkívül válságos gazdasági helyzetről, amely Európában kialakult. A válság oka az, hogy nem sikerült a jóvátételi problémában megoldást találni. A helyzet napról napra rosszabb és abban a mértékben romlik, amint Németország pénzügyi és politikai helyzete súlyosodik. Az európai hatalmak között nincs meg a felfogás összhangja. A brit kormány a legutóbb kilenc hónap alatt a javaslatok egész sorával fordult barátaihoz a nehézségek elhárítása érdekében. Egyik javaslata sem talált olyan fogadásra, amely közös akcióra vezethetett volna. Ennek hiányában azonban nemcsak Németország, hanem egész Európa abba a helyzetbe jutott, hogy gazdasági katasztrófába sodródik. Ilyen körülmények között Anglia kormányát régóta foglalkoztatja az a gondolat, hogy az Egyesült Államok kormányának közreműködése lényeges feltétele, hogy a rendelkezés irányában komoly lépés történjék.”

Curzon ezután rámutatott arra, hogy Hughes amerikai államtitkár diplomáciai nyilatkozatát megtette. Nagybritannia és Németország kormányai nyomban jelezte, hogy melegen üdvözlölné a felajánlott támogatást, azonban a francia kormány más állásponton volt. A brit

kormány most nagy örömmel fogadja Coolidge elnöknek azt a nyilatkozatát, hogy az amerikai kormány fenntartja diplomáciai ajánlatát.

„Ha öfelsege kormánya — folytatja a jegyzék — helyesen értelmezte az elnök kijelentését és számíthat arra, hogy lépése bátorító fogadásra talál, abban az esetben haladéktalanul felszólítandó Európa szövetségeseit, hogy egyenként kérjék meg az Egyesült Államok kormányát, vegyen részt akár hivatalos, akár nemhivatalos képviselők kiküldésével a kérdés tanulmányozásában.”

Az angol jegyzékre az alábbi válasz érkezett:

„Hughes, amerikai államtitkár annak a véleménynek ad kifejezést, hogy a mostani helyzet parancsoló szükségké teszi a megfelelő pénzügyi tervnek a kidolgozását, amely alkalmas lenne a következőkben egész világra kiható európai katasztrófa elhárítására. Reméli, hogy a mostani viszonyok kedveznek egy ilyen terv megvitatásának. Az Egyesült Államok kormánya teljes mértékben kész közreműködni a német jóvátételben elsősorban érdekelt európai szövetségeseivel abból a célból, hogy megvizsgálják Németország fizetőképességét és megfelelő pénzügyi tervet dolgozzanak ki a jóvátételi fizetések biztosítására. Ki kell azonban emelni, hogy az Egyesült Államok kormánya nem óhajtja, hogy Németországot felmentse háborús felelőssége, vagy jogos kötelezettségei alól. Másodszor az értekezlet tanácsadó jellegű lenne. Harmadszor az Egyesült Államok kormánya határozottan fenntartja azt a javaslatát, hogy lényeges különbség van a német fizetési képesség és a német jóvátételi fizetéseket biztosító gyakorlati módok értéke, az Egyesült Államokkal szemben fennálló szövetséges adósságok fizeté-

sének kérdése között, amennyiben ezek egymástól különálló kötelezettségekre vonatkoznak. Mindezen felsorolt célok elérése érdekében az Egyesült Államok kormánya hajlandó a maga részéről támogatást nyújtani bármilyen gyakorlati formában.”

Baldwin nagy beszéde Plymouthban.

Baldwin angol miniszterelnök Plymouthban tartott nagyszabású és nagyjelentőségű beszédében kiterjeszkedett a jóvátételi probléma ügyének a nemzetközi konfliktusokra vonatkozó tisztázandó kérdéseire is. Baldwin a következőket mondotta:

— Bonar Law legutóbbi januári utazása óta az angol kormány a jóvátételek és a szövetségesek biztonsága érdekében mindig szigorúan békeszerződés szerinti politikát követett. A politika olyan gyakran volt megbeszélés tárgya, hogy nem állhat fenn semmiféle kétség egyes pontokra nézve. A kormány óhajta volt, hogy ezt a célt közmegegedésre intézze el. Az angol kormány számos esetben kezdeményezést tett anélkül, hogy a békeszerződés határozatait áthágta volna.

Baldwin miniszterelnök beszédében még azt a kijelentést is tette, hogy Németország egy részének elszakítása nem vehető számításba. A helyzet ma komoly.

A miniszterelnök ezután beszédének főtárgyára, az angol munkanélküliség kérdésére tért át. Kijelentette, hogy sokáig tart, míg Európa gazdasági helyreállítása befejeződik és ez idő alatt az angol nép számára munkát kell találni. Nem szabad elfelejteni, hogy Németország a békeszerződés folytán elvesztette nyersanyagát termelő ipari területeinek jelentékeny részét, termőföldjeinek számottevő részét is elveszték tőle. Ennek következménye, hogy ha Németország gazdasági tekintetben ismét megkezdene működését, valószínűleg több élelmiszert és nyersanyagot kellene bevitel útján szereznie, mint háború előtt. Az adók nagy erővel súlyosodnak az angol iparra, mert minél nagyobb a munkanélküliség, annál nagyobb a nyomás, mert terhük épp azokra esik, akik még munkában állnak és akikre nézve egyre nehezebb a világpiacra versenyre szállni. Anglia csak úgy tudja megfizetni tartozásait az Egyesült Államoknak, ha kiveteli kereskedelmét megnöveli, beviteli kereskedelmét csökkenti, vagy ha megteszt mindkettőt. A munkanélküliség leküzdésére nézve egyetlen mód a hazai piacok védelme.

A miniszterelnök tegnapi plymouthi beszédének csúcspontja Poincaréhoz intézett felhívásból állott. A jelenlegi németországi helyzettel kapcsolatosan a miniszterelnök hangsúlyozta Nagybritannianak azt a kívánságát, hogy a lehető legnagyobb jóvátételi összeget akarja elérni, de kijelentette, hogy Németországot képessé kell tenni arra, hogy fizessen. Valutáját stabilizálni kell, továbbá pénzügyi ellenőrzés alá kell helyezni és meg kell szerezni a fizetésnek megfelelő garanciát. Mindamellett — folytatta a miniszterelnök — nem tekinthetünk el a kérdés megoldásától, mert ha Németország részekre oszlik, szükségképpen nem lesz oly helyzetben, hogy jóvátételi költség címen fizethessen.

Baldwin beszédében felszólította Poincarét, hogy fogadja el az Egyesült Államoknak azt a javaslatát, hogy hívjanak össze konferenciát, amelynek feladata megállapítani Németország fizetőképességét.

Poincaré hozzájárul a szakértő bizottság kiküldéséhez.

Az Havas-ügyenkség diplomáciai munkatársa tudni véli, hogy Poincaré miniszterelnök a francia kormány nevében Washingtonban tudatta, hogy Coolidge elnöknek ama javaslatát, hogy Németország fizetőképességének megállapítására szakértő bizottságot küldjenek ki, elfogadja és igen szívesen látna amerikai képviselő működését e bizottságban, de azzal a feltétellel, hogy a versaillesi szerződésen nem ütnék részt.

Kétségbevonják a konferencia összehívását.

Londoni diplomáciai körökben kétségbe vonják azoknak a kijelentéseknek valódiságát, amelyek szerint decemberben Párisban a versaillesi szerződés szignatárius hatalmai újra tárgyalják a jóvátételi kérdést és a szövetségek közötti tartozásokat.